

ПРЕДМЕТ: ИЗВЕСТУВАЊЕ ЗА НАМЕРА ЗА ИЗВЕДУВАЊЕ НА ПРОЕКТ

ИНВЕСТИТОР: АД “ Пренос на електрична енергија и управување со елелктроенергетскиот систем”, во државна сопственост, (АД МЕПСО) - Скопје

Предлог Проект: Изградба на интерконективен надземен вод 400 kV ТС Битола 2 – Македонско Албанска граница

1. Информации за инвеститорот

Информации за инвеститорот:	АД МЕПСО ул. Орце Николов б.б., 1000 Скопје тел. 02 3149 096;
Web site:	www.mepso.com.mk
Лице за контакт:	Елизабета С. Атанасова ул. Орце Николов б.б., 1000 Скопје тел. 02 3149 096; факс: 02 3110 323 e-mail: beti@mepso.com.mk

2. Карактеристики на проектот

Реализацијата на Коридорот 8 за Република Македонија е од големо значење, затоа што тој заедно со Коридорот 10 ќе овозможи територијата на нашата држава да претставува крстопат. Набљудувано од геостратегиски аспект, Коридорот 8 е составен сегмент од еден многу поголем и исклучително значаен проект што вклучува експлоатација на енергетските ресурси од кавкаскиот регион и од Централна Азија.

Од страна на Албанија, Бугарија, Италија и Македонија на 13 Април 2005, во Софија ресорните министри за областа на енергетиката потпишаа “Joint Statement for energy infrastructure cooperation” за поддршка на имплементацијата на енергетските инфраструктурни проекти согласно ЕУ законска регулатива, вклучувајќи ги проектите од Транс Европските Мрежи (TEN) и во Европско - Медитеранскиот Енергетски Прстен.

Од аспект на електроенергетиката, 400 kV интерконективен надземен вод Битола(Македонија) – Елбасан(Албанија) претставува последниот дел од реализацијата на коридорот 8 во контекст на создавање коридор Исток - Запад за пренос на електрична енергија меѓу Бугарија, Македонија, Албанија и Италија. Делот меѓу Бугарија и Македонија е завршен, а планиран е подморски кабел меѓу Италија и Црна Гора. Покрај тоа, 400 kV интерконективно поврзување меѓу Албанија и Црна Гора е во функција, додека изградбата на 400 kV интерконективна врска меѓу Албанија и Косово е во тендерска постапка.

Поради промените кои во меѓувреме настанаа во развојните планови во енергетиката во Македонија, Албанија, Косово, Црна Гора, Грција и Италија повторно се изработува Фисибилити студија (студија за оправданост) за 400 kV интерконекција Битола (Македонија) – Елбасан (Албанија) која ќе ги поврзува електроенергетските системи на Македонија и Албанија.

Согледувајќи го развојот на преносната мрежа на Република Македонија, проблемите кои постојат во југо - западниот дел од преносната мрежа би се надминале со изградба на нова 400/110 kV трафостаница во охридско - струшкиот регион. Оваа 400/110 kV трафостаница би се поврзала на 400 kV интерконекција Битола (Македонија) – Елбасан (Албанија).

Добивките на Македонија од изградбата на интерконекцијата со Албанија (и понатаму со Италија) може да се поделат во неколку групи:

- Зголемени инвестиции во производството на електрична енергија.
- Зголемен приход на преносниот систем-оператор, како резултат на зголемениот транзит на енергија.
- Расположливиот и инсталиран хидропотенцијал на албанскиот електроенергетски систем, отвора можност за подобрување на регионалниот диспечинг на електрична енергија.

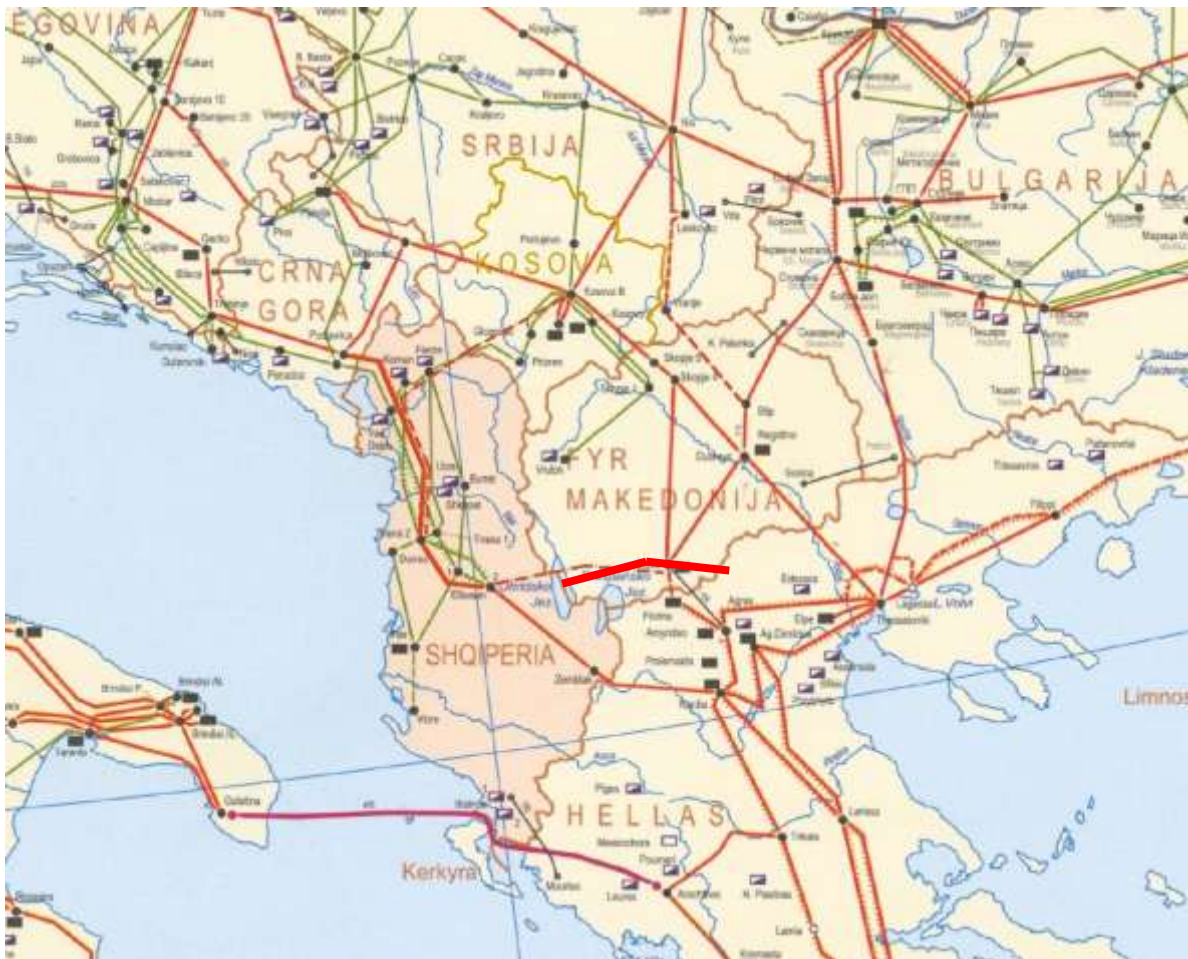
Проектот 400 kV интерконекција Битола (Македонија) – Елбасан (Албанија) во 2009 година е еден од трите проекти од Југоисточна Европа за кој е покажан интерес од заедницата на донатори/финансиери на енергетски проекти од Европската комисија (донатори/финансиери кои ја финансираат ИПА повеќекорисничката програма во која е воспоставен нов инструмент за поддршка на економскиот развој во

регионот - инвестициска рамка на Западен Балкан(WBIF)). На 16 Декември на состанокот на Steering Committee на WBIF е одобрена донација за изработка на фисибилити студијата и Студија за ОВЖС за проектот 400 kV интерконекција Битола (Македонија) – Елбасан (Албанија). Проектот именуван како WB4bis-REG-ENE-01 ќе биде спроведен од страна на конзорциум од меѓународни експерти предводени од COWI (Данска), а донатори/финансиери на овој проект се Европската банка за обнова развој (ЕБОР) и KfW.

Интерконективниот 400 kV надземен вод на територијата на Македонија од ТС Битола 2 до Македонско Албанска граница е со естимирана должина од 95 километри.

Согласно Уредбата за определување на проектите и критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за утврдување на потребата од оцена на влијанието врз животната средина (Сл. весник на Република Македонија бр. 74/2005), изведбата на ваков тип проекти спаѓа во Прилог 1 од Уредбата. Според точка 17 од Прилог 1, проектите за кои задолжително се врши оцена на влијанијата врз животната средина е поставување на ДВ и други електроенергетски објекти со 110 kV или повисоко напонско ниво и со должина повеќе од 15 km.

Можни влијанија врз животната средина од изградбата на надземниот вод се очекуваат во фазите на изградба, работа и постоперативната фаза.

Планирана 400 kV интерконективна врска Битола(Македонија) – Елбасан(Албанија))

3. Локација на проектот

За одредување на најповолен коридор на интерконективниот надземен вод 400 kV ТС Битола 2 – Македонско Албанска граница разгледуван е коридор со ширина од 500 метри за да може да се дадат препораки при одредување на прелиминарната трасата на надземниот вод со дефинирање на аголни столбни места.

Предложените коридор на интерконективниот надземен вод 400 kV ТС Битола 2 – Македонско Албанска граница на територија на Република Македонија се наоѓа во југо-западниот регион на Македонија. Тој поминува низ различни географски карактеристики од својата почетна точка ТС Битола 2 во рамнинската област Пелагонија преку ридските и планинските северни падини на планината Баба преку преспанската котлина во струшко поле на северната страна од Охридското Езеро и истојното подножје на планината Јабланица.

Во принцип, предложениот коридор на следниов начин, колку што е можно, го следи коридорот на постојниот 110 kV надземен вод Битола-Ресен-Охрид-Струга.

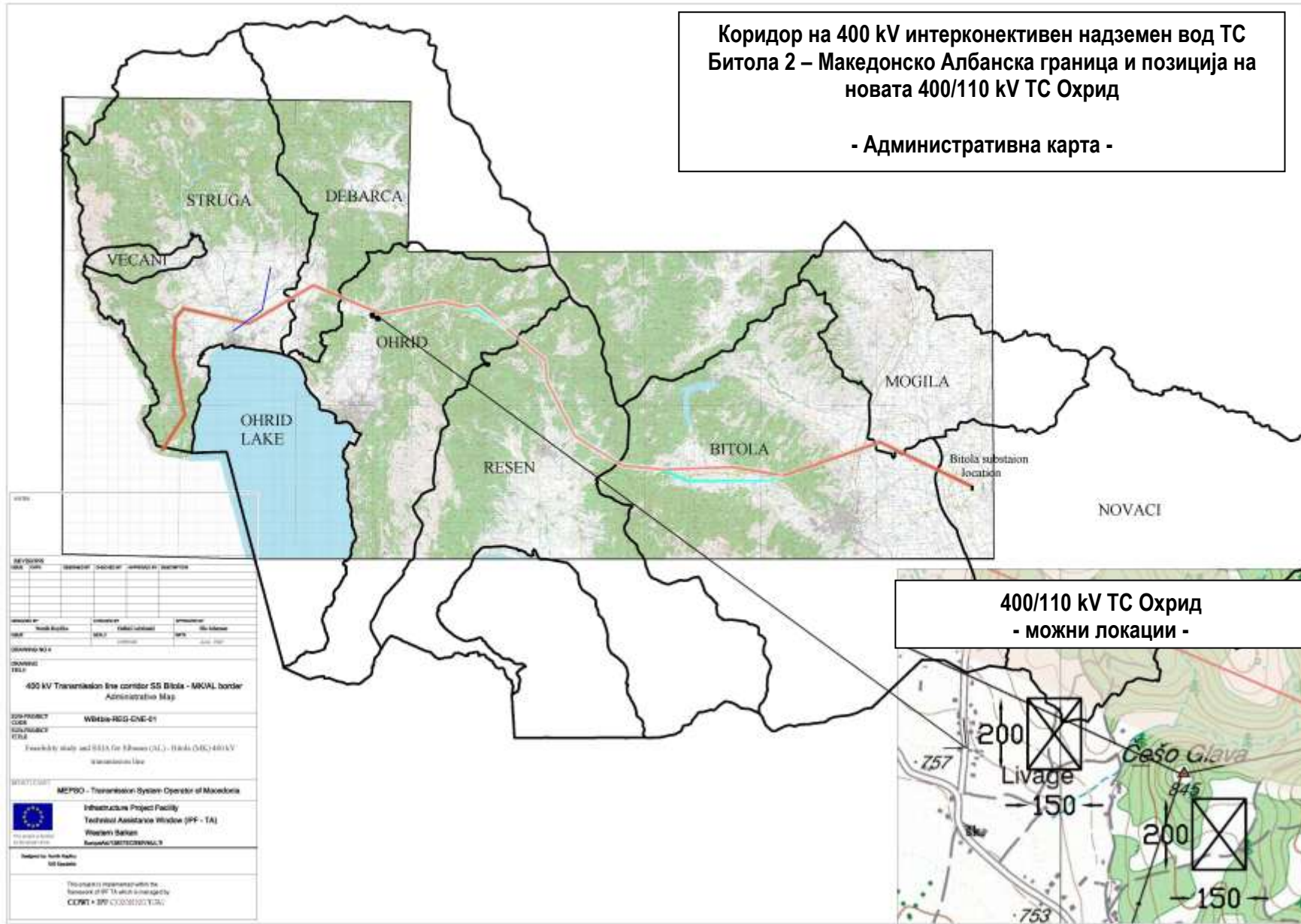
Појдовната точка е постојната трафостаницата 400/110 kV Битола 2 во месноста Тебалица во непосредна близина на термоцентралата ТЕЦ Битола.

Од својата појдовна точка, коридорот продолжува кон северо-запад во Пелагонија, избегнувајќи ги населените места во неговата околина (Добромири, Трн, Могила). Кај месноста Карамански пат коридорот се свртува кон југо-запад, преминувајќи ги патиштата Битола-Прилеп и Битола-Кичево и оди кон ридската областа над селото Крклино. Од локалитетот Корија (во непосредна близина на патот Битола-Охрид на својата северна страна) предложениот коридор се врти кон запад до точка во атарот на селото Ѓавато. Во овој дел се предложени две алтернативи на коридорот на надземниот вод:

- Алтернативен надземен вод под-коридор А: Минувајќи јужно од патот Битола-Ресен, на северниот дел на подножјето на Баба Планина, избегнувајќи ги селата Ротино, Цапари и Кажани како и Националниот парк Пелистер. Во овој дел коридорот го следи постојниот 110 kV надземен вод Битола-Ресен-Охрид-Струга.
- Алтернативен надземен вод под-коридор Б: Минувајќи северно од патот Битола-Ресен, каде што нема населби.

Во локалитетот Градиште на јужните падини на планината Бигла, коридорот се свртува кон северо-запад, по постојните 110 kV надземни водови, избегнувајќи ја населбата Сопотско и заобиколувајќи го градот Ресен во широк прстен. Понатаму на север, го избегнува селата Кривени, Лева Река, како и Крушје карстна област (водоснабдителни објекти за Ресен). Во атарот на селото Свиништа, коридорот преминува во западна насока, избегнувајќи ги селата Расино и Ливоишта и влегува во Струшкиот терен преминувајќи го патот Охрид-Кичево. Во областа Струга, на локалитетот Вељо Поле, коридорот се свртува кон југо-запад и ги избегнува селата Волино и Мороишта.

На западниот раб на областа Струга, кај месноста Беличка Краста коридорот на надземниот вод се врти кон југ кон премин на Македонско Албанската граница (локалитет Кафасан) по источното подножје на планината Јабланица. Во овој потег коридорот ги избегнува селата Заграчани, Радолишта, Франгово и Мали Влај.

Карта на проектната област на коридорот со ширина од 500 m на 400 kV интерконективениот надземен вод

Геологија и хидрологија

Во областите Битола и Ресен, предложениот коридор на 400 kV надземен вод поминува низ регионални карпест масив, наречени "Pelagonija horst antiklinorium", каде што преовладуваат кварцни шкрилци, со многу продори на гранит и риолит карпести масиви. Во областите Охрид и Струга, предложениот коридор поминува низ различни сорти на варовник и кварцни шкрилци.

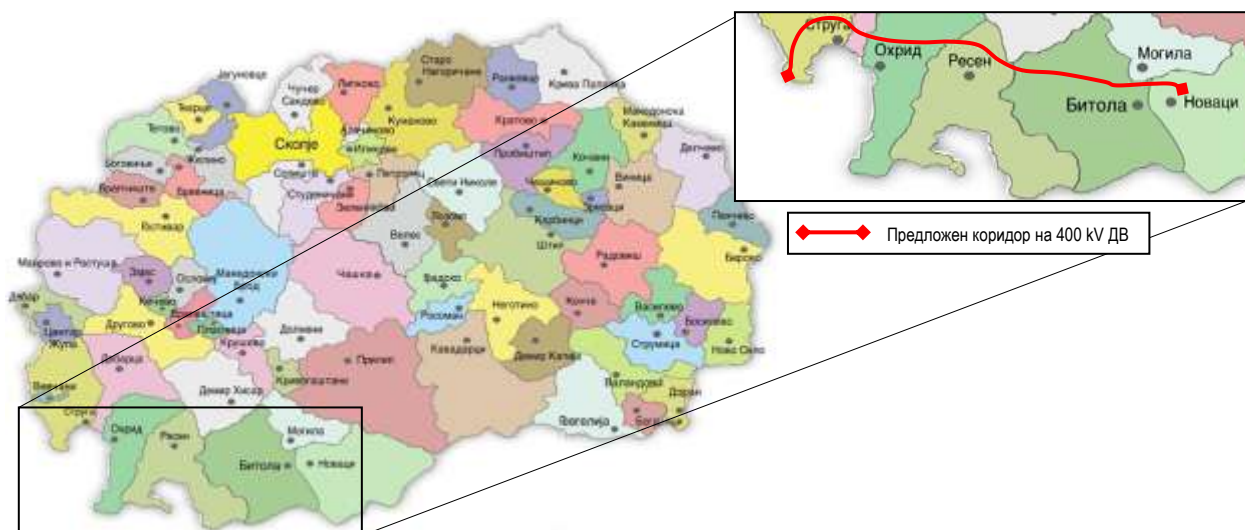
Од хидро-графичка гледна точка, проектниот регион припаѓа на две големи речни сливни подрачја:

- Егејското сливно подрачје - регионот Битола и регионот до преминот кон планината кај "Ѓавато" и
- Јадранската сливно подрачје - Преспанската котлина и Струшко поле кон планината поминувајќи го "Кафа Сан" (премин кон Албанија).

Предложениот коридор преминува бројни природни водотеци како и вештачки канали.

Населби

Предложениот коридор поминува низ територијата на шест општини: Новаци, Битола, Ресен, Охрид, Дебрца и Струга.

Населени места по општини опфатени со коридорот			
Општина	Населено место	Население 2002 ^{*)}	Релативно растојание од централната оска на предложениот коридор на ДВ
Новаци	Добромири	285	500m
Битола	Трн	30	1,000m
	Крклино	205	> 1,000m
	Кукуречани	1,121	> 1,000m
	Братин Дол	154	> 1,000m
	Ротино	106	Опција А: 1,000m Опција В: 2,000m
	Цапари	422	Опција А: 1,000m Опција В: 2,000m
	Кажани	65	Опција А: 500m Опција В: 1,000m
	Ѓавато	111	600m
Ресен	Сопотско	184	500m
	Кривени	25	400m
	Лева Река	54	600m
Охрид	Свиништа	63	300m
	Расино	8	200m
	Ливоишта	150	600m
Дебарца	Волино	362	750m
Струга	Мороишта	224	750m
	Враништа	1,174	> 1,000m
	Долна Белица	693	> 1,000m
	Заграчани	753	1,000m
	Радолишта	1,961	500m
	Франгово	1,154	500m
	Мали Влај	61	750m

Согласно податоците од табелата се гледа дека процесот на планирање на коридорот за 400 kV интерконективен надземен вод внимателно е усогласен во просторот со што се избегнуваат населените места во проектниот регион.

Електрични и магнетни полиња (ЕМП)

Не постои законодавство во Македонија поврзано со нејонизирачкото зрачење кое се однесува на границите на изложеност на електричните и магнетни полиња (ЕМП). Нивото на изложеност на ЕМП од 400 kV интерконективен надземен вод треба да биде во согласност со границите на изложеност за пошироката јавност и индустриска изложеност како што е определено во законодавството на Европската унија и упатствата на ICNIRP, како и во релевантните меѓународни практики.

Можното влијание на електрични и магнетни полиња на човековото здравје е еден од клучните прашања за време на процесот за избор на коридор за предложениот надземен вод. Во овој контекст, главните прашања на разгледување беа населени места во проектниот регион. Со внимателното усогласување на коридорот на надземниот вод се идентификуваше коридор кој ги заобиколува населените области во проектниот регион на тој начин избегнувајќи било какви загриженост за предизвикување изложеност на ЕМП.

Со цел да се избегне каква било ЕМП изложеност над граничните вредности, во текот на проектирањето и одредувањето на трасата на надземниот вод треба да се има во предвид најмалку за следните дополнителни мерки:

- Да се обезбеди оптимално минимално растојание од 50 метри од станбен и друг објект до најблискиот надворешен проводник, каде што е потребно и изводливо. Минималното растојание не треба да биде прекршено во ниту еден случај и би требало да биде 30 метри од најблиските објекти.
- Соодветен избор на микро локациите за столбовите во однос на станбени и други објекти.
- Препорачана минимална дозволена висина од фазниот проводник над земјата во областите каде што е веројатно долгорочно присуство на луѓе, доколку ги има, треба да биде 13 метри. Со досегашниот избор на коридорот на надземниот вод ваквата веројатност не би требало да постои. Во областите каде долготрајното изложување на луѓе не се очекува, минималната висина на проводниците на надземниот вод ќе треба да се утврди во согласност со постојните национални технички барања.
- Воспоставување на безбеднони тампон зони, каде што е потребно.

Еколошки ресурси и биодиверзитетот

Разновидноста на Македонија во геологијата, пејзажите, климатските типови и почвите, и нејзината позиција на Балканскиот Полуостров, создава услови за развој на многу различни биодиверзитети.

Повеќето од предложениот коридор припаѓа на топлата континентална област. Многу помал дел и припаѓа на студената континентална област. Топлата континентална област ги зафаќа долните делови на долините помеѓу 600 и 900 m надморска височина. Во оваа климатско зонска област доминантно растение е заедницата на италијанска и турска дабова шумска заедница (*Quercetum frainetto-cerris macedonicum* Oberd. Emend. XT). Во западниот дел на Македонија, континенталната суб-медитеранска област се шири во текот на клисурите на реката Црн Дрим. Климатските зонска заедница во оваа област е шумата од источниот габар и нежен даб (*Quercus-Carpinetum orientalis macedonicum* RUD. Apud XT). Овие две зони се поклопуваат со биом на суб-медитеранска, претежно листопадни шуми и грмушки.

Студената континентална област ги зафаќа повисоките делови на планините, над топло континенталната област, меѓу 900 и 1.100 метри надморска височина. Климатските зонски заедница се дабови шуми (*Orno-Quercetum petraeae* Em). Оваа зона се преклопува со биом на Југоисточна Европа, претежно листопадни шуми. Вегетацијата се движи од топла преку широколисните листопадни (дабови и букови) и зимзелени шуми ("Молика" бор) до суви под-алпски пасишта, како и крајбрежни тревести заедници и водни живеалишта.

Пејзаж и користење на земјиштето

Предложениот коридор на 400 kV надземен вод минува низ области каде што веќе постои човечки случувања и инфраструктура, и земјиштето кое се употребува. Постојат само неколку области по должината на предложениот коридор каде што има малку или е без човечки случувања. Коридорот не поминува низ или во близина важни области на пределот кои се високо ценети, ретки или специфични. Внимателното усогласување на коридорот резултираше со избегнување на сите постојни заштитени области / пејсажни области во проектниот регион. Пејзажот вдолж предложените коридор на 400 kV надземен вод не е чувствителен и може да ги толерира промените.

Пошироката област околу почетна точка на коридорот е во Битола до премин со регионалниот пат Битола - Кичево, и и припаѓа на пелагониското поле и претставува голем отворен рамнински предел на околу 580m надморска височина. Пејзажот вклучува бројно користење на земјиштето и човечко движење: населби, патишта, земјоделските полиња, различни енергетски и индустриската инфраструктура (ТЕЦ Битола, рудникот за јаглен, трафостаница и надземни водови). Предложениот коридор ќе се доживува како дел од поширокиот пејзаж и ќе предизвика само индиректни визуелни ефекти во врска со постојните карактеристики во пејзажот.

ТС Битола (почетна точка на ДВ на македонска територија)

- влезна точка на предложениот коридор

- Поглед кон ТЕЦ Битола

Поширок регион на предложениот коридор на 400 kV интерконективен надземен вод низ пелагониското поле

**Ридска отворена област над патот Кичево – Битола – Охрид
(делница од коридорот помеѓу селата Кркино и Братин Дол)**

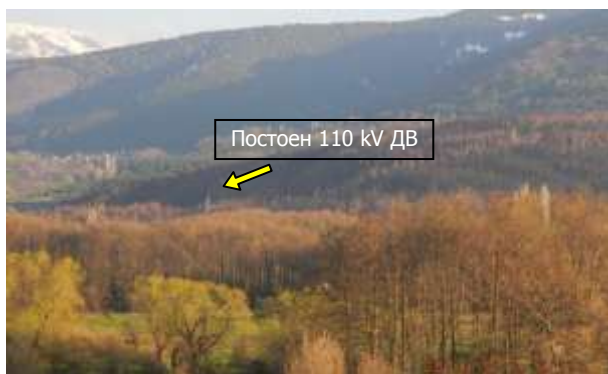
Делот од коридорот помеѓу вкрстувањата со патиштата Битола-Кичево и Битола-Ресен-Охрид претставува ридско отворен пејсаж на надморска височина помеѓу 600 и 1.000m надморска височина кои би го заштитиле предложениот коридор и тој нема да биде изложен на патниците кои ги користат патиштата.

Од локалитетот Корија до месноста Ѓавато, се предлагаат две алтернативни на коридорот на надземниот вод:

- Алтернативен надземен вод под-коридор А: Протегање јужно од патот Битола-Ресен

Оваа област е рамна со отворен пајзаж со различни човечки движења (села Ротино, Цапари и Кажани, земјоделски активности, како постојниот 110 kV ДВ Битола-Ресен). Предложениот коридор го следи постојниот 110 kV ДВ во овој дел. Предложениот коридор на 400 kV надземен вод ќе биде видлив од патот, но ќе се доживува како дел од поширокиот пејзаж и ќе предизвика само индиректни визуелни ефекти во врска со постојните карактеристики во пејзажот.

**Алтернатива А на предложениот коридор јужно од патот Битола
(делница Братин Дол – Ротино – Цапари – Ѓавато)**

- Алтернативен надземен вод под-коридор Б: Протегање северно од патот Битола-Ресен

Повеќето од оваа област е рамен отворен предел со помалку човечки случувања во споредба со претходната алтернатива. Освен од земјоделска дејност други човечки случувања не се присутни во овој сектор. На источната страна на овој сектор (помеѓу локалитетите Корија и Присој), предложениот коридор поминува низ шумска област. Предложениот коридор на 400 kV надземен вод ќе биде видлив од патот и се доживува како нова структура на постојниот пејзаж кој предизвикува директен визуелен ефект

**Алтернатива Б на предложениот коридор северно од патот Битола – Ресен
(делница помеѓу локалитетот Корија – Ѓавато)**

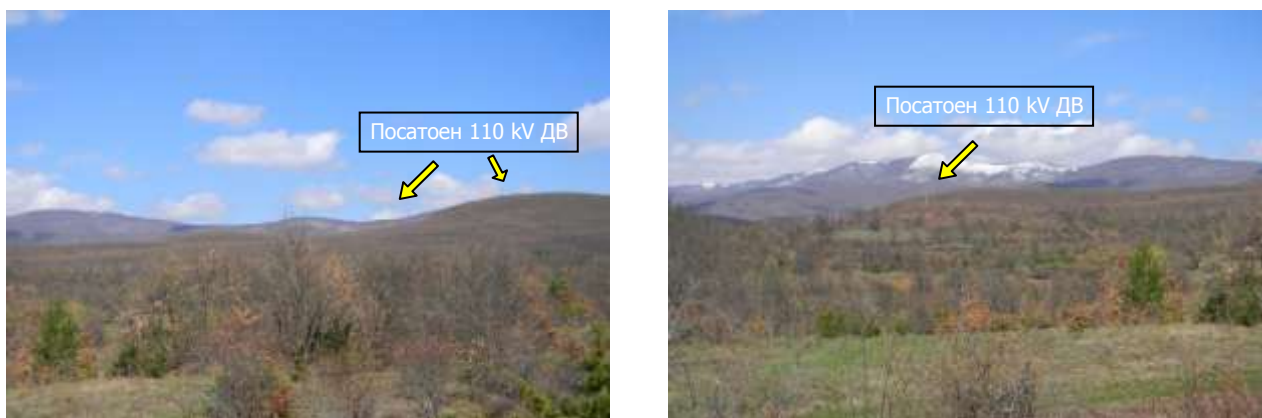

Делница од коридорот во близина на селото Ѓавато

Од локалитетот Ѓавато до локалитет Чешо Глава (место каде би се сместила новата ТС 400/110 kV Охрид) и понатаму до пресекувањето со патот Охрид-Кичево, предложениот коридор минува низ ридско-планински пејзаж на надморска височина во опсег од 800 до 1.200 m , покрај постојниот 110 kV ДВ Битола-Ресен, и патот Битола-Ресен на променливи растојанија. Коридорот нема да биде изложен на поглед по должината на патот. Исклучоци ќе има во областа на коридорот при премините преку локалните патишта во регионот, како и мал број на рамни области кои се населени во рамките на доминантно ридскиот терен.

Поширока област на предложениот коридор (делница помеѓу Ѓавато и Сопотско)

Област на предложениот коридор во близина на село Сопотско (локалитети Мартин Рид и Горна Бакојца)

Област на предложениот коридор во близина на село Златари (локалитет Порој)

**Област на предложениот коридор во близина на село Кривени
(пресечна точка со локалниот пат Ресен – Кривени)**

Област на предложениот коридор погоре од село Лева Река

Област на предложениот коридор погоре од село Свиништа

Локалитет Чесно Глава (столбно место од постојниот 110 kV ДВ)

-поглед кон исток

(предложениот коридор го следи постојниот 110 kV ДВ)

- поглед кон запад према Струга

(предложениот коридор го следи постојниот 110 kV)

На преминувањето на патот Охрид-Кичево, предложениот коридор влегува во струшко поле - голем, отворен и рамен предел на околу 700 m надморска височина. Во пејзажот се гледа користење на земјиштето и човечки движења: населби, патишта, земјоделските полиња, индустрии, итн. Предложениот коридор ќе предизвика индиректен визуелни ефекти во врска со постојните карактеристики во пејзажот.

Област на предложениот коридор – Струшко поле

- влез во струшко поле

(следејќи го постојниот 110 kV ДВ)

-Струшко поле

(карактеристичен пејзаж/користење на земја)

- Струшко поле

(карактеристичен пејзаж)

-Струшко поле

(премин преку реката Црн Дрим)

Од локалитетот Беличка Краста, на западната граница на полето на Струга до приклучна точка со Албанија, предложениот коридор поминува низ пониските делови на планината Јабланица преку ридските и планинските предели на надморска височина до 1.100 метри. Предложениот коридор избегнува високо ценет пејзаж и туристички области долж западниот брег на Охридското Езеро во областа на селото Радожда.

Поширока област на предложениот коридор – Струшко поле и планината Јабланица

Поглед кон локалитетите Спас и Беличка краста – подножјето на планината Јабланица (пресечна точка на коридорот со МК/АП граница)

Предложениот коридор во подножјето на планината Јабланица

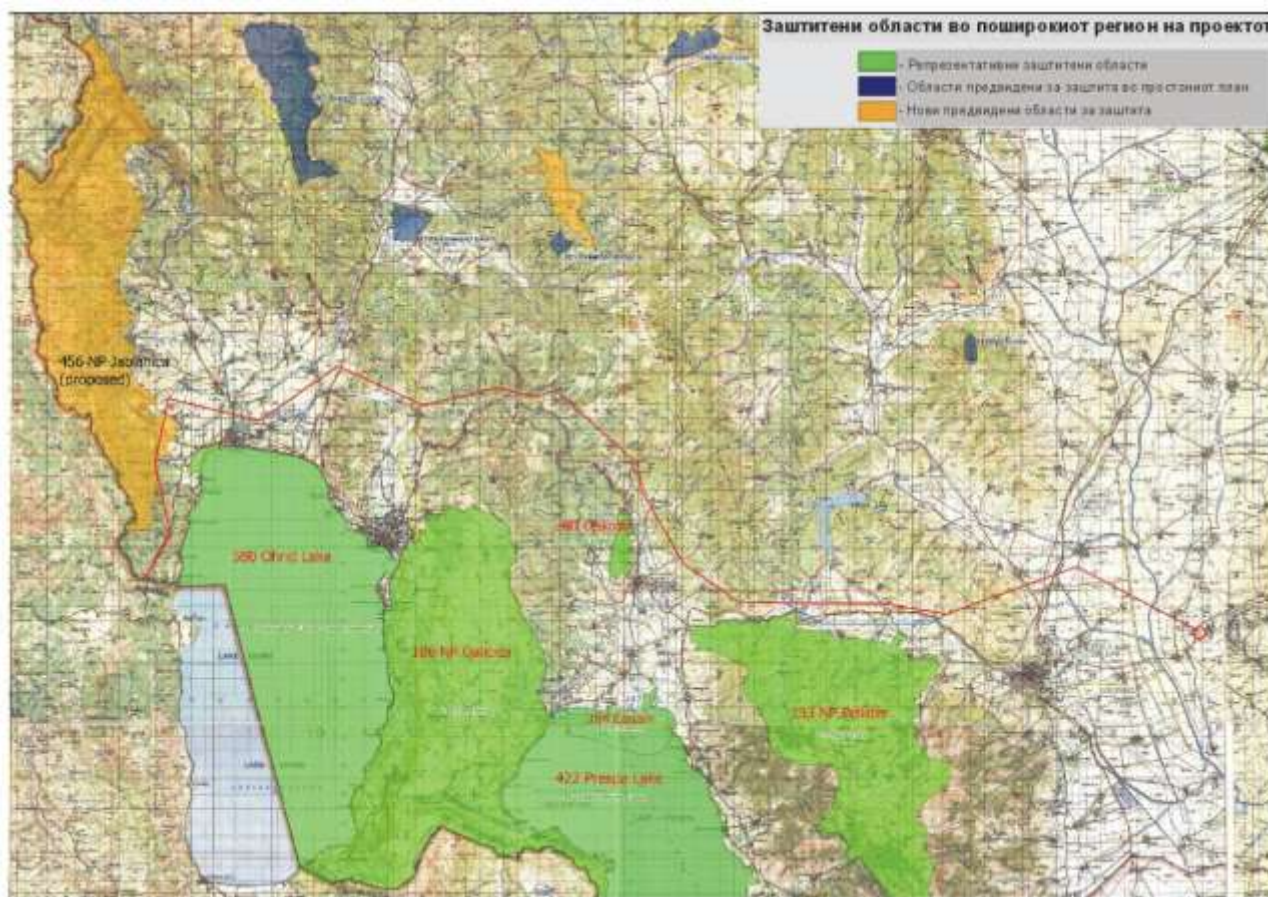
Заштитени подрачја (ЗП)

Голем број области во поширокиот регион на коридорот на 400 kV надземен вод се постојните заштитени подрачја во согласност со националното законодавство и една област е предложена во иднина за заштита.

Со внимателно усогласување на коридорот направен е обид да се идентификува коридор кој ги заобиколува сите постоечки заштитени подрачја во проектниот регион и, следствено, го избегнува евентуалното влијание врз нивните природни вредности или нивниот статус на заштита.

Две области во проектниот регион се означени како места со меѓународно значење. Тоа се Преспанското Езеро (Wetland of International Importance – Ramsar Site) и Охридскиот регион (UNESCO World Heritage Site(WHS)). Предложениот коридор поминува низ периферниот северен дел на споменатото заштитно подрачје, дистанцирајќи се од областа на главната природни вредности самото Охридско Езеро. Овој дел главно се состои од обработливо земјиште, пасишта и повремени шуми и градовите Охрид и Струга, со нивниот брз

развој на предградијата и со придружните инфраструктура (аеродром, патишта, комерцијалниот развој, надземен водови, други енергетската инфраструктура, итн.)

Чувствителни зони

Водоснабдителни објекти се сметаат за чувствителни области во однос на развојот на надземниот вод. Постојат неколку важни карстни извори вдоль предложениот коридор, кои што се најчувствителни и активностите за нивна заштита се веќе во тек. Такви зони се системите за водоснабдување на Ресен и Струга, како и карстните извори во околината на селото Франгово. Со внимателно усогласување на коридорот се избегнуваат областите за водоснабдување.

Културното наследство

Во пошироката област на проектот постојат бројни археолошки и зони на културното наследство. Просторниот план 2002-2020 ги идентификува регионите на Охрид, Струга и Битола како важни области во Македонија во однос на заштитата на културното наследство. Особен интерес во врска со предложениот коридор ќе биде археолошката зона во Струшко поле (идентификувани археолошки локалитети во близина на селата Требеништа, Волино и Мислешево), како и археолошката зона која се состои од бројни места во областа во близина на населените места кои се наоѓа на долните падини на планината Јабланица (селата Радолишта, Франгово, Мали Влај).

Нова трафостаница во Охридскиот регион

Две алтернативни локации за 400/110kV трафостаница во областа на селото Вапила(Охридско) се одредени:

- Алтернативни Локација А

Таа се наоѓа на локалитетот на надморска височина од 800 метри во непосредна близина на ридот Чешо Глава (845m надморска височина), на својата југо-источна страна. Чешо Глава е точката каде што 110 kV двосистемски надземен вод кон Охрид се приклучува на постојниот 110 kV ДВ ТС Ресен – ТС Струга. До локацијата се пристапува преку постоечкиот стрмен правлив пат. Пошироката област е ридска и оддалечена од најблиските населба (приближно 1km од северниот крај на селото Вапила) и

целосно е заштитена од било која гледна точка во околината. Во оваа област постојат повремени земјоделски парцели.

**Алтернативна локација А за новата 400/110 kV трансформаторска станица Охрид
(непосредна близина на ридот Чешо Глава)**

- **Алтернативни локација Б**

Таа се наоѓа на локалитетот Ливаѓе на 760m надморска височина на западната област во дното на ридот Чешо Глава. Оваа локација е лесно достапна преку постојните патишта. Пошироката област се карактеризира со отворен пејзаж и различно земјоделско земјиште. Трафостаница ќе биде изложена на постоечкиот пејзаж и визуелно ќе влијае врз околните населени места и локалниот пат. Оваа локација е блиску до неколку станбени имоти.

**Алтернативна локација Б за новата 400/110 kV трансформаторска станица Охрид
(локалитет Ливаѓе во подножјето на ридот Чешо Гласа)**

4. **Карактеристики на можното влијание**

Конструктивните активности за проекти за изградба на ДВ обично вклучуваат чистење на теренот за подготовка и пристапност на патиштата, ископување, детонации (во зависност од теренот), и пополнување, транспорт на материјали и гориво, конструкција на основата што вклучува ископување и поставување на бетон, ракување со кранови за истовар и инсталација на опрема и сл.

Активности за кои е потребно да се оцени нивното влијание врз животната средина, а се поврзани со овие конструктивни и дејности за завршување на проектот можат да вклучат:

- бучава и вибрации (за време на работата на машините),
- спречување и контрола на потенцијална ерозија на земјиштето,
- избегнување на создавање отпад и намалување на влијанијата на отпадот врз животната средина, животот и здравјето на луѓето,
- вода -загадување на води кои би можеле да влијаат врз загадувањето на подпочвените води,
- промена на живеалиштето и влијанија врз дивниот свет,
- почва – за време на работа на машините од евентуално излевање на гориво и масла,
- воздух – од работата на машините и слично.

Завршувањето на работите вклучува отстранување на инфраструктурата на проектот и рехабилитација на теренот.

5. **Дополнителни информации**

ЕБОР Контекст

За изработка на Фисибилити Студија и Студија за ОВЖС за проектот 400 kV интерконекција Битола (Македонија) – Елбасан (Албанија) добиени се грант средства преку Инвестициската рамка на Западен Балкан(WBIF) како дел од ИПА повеќекорисничката програма . Проектот именуван како WB4bis-REG-ENE-01 ќе биде спроведен од страна на конзорциум од меѓународни експерти предводени од COWI (Данска), а донатори/финансиери на овој проект се Европската банка за обнова развој (ЕБОР) и KfW. При припремата на проектната задача на проектот Европската банка за обнова развој (ЕБОР), како донатор/финансиер, побара изработката на Студија за ОВЖС за проектот 400 kV интерконекција Битола (Македонија) – Елбасан (Албанија) да биде изработена покрај националната регулатива на Македонија и Албанија и согласно барањата на ЕБОР.

Проектот 400 kV интерконекција Битола (Македонија) – Елбасан (Албанија) потпаѓа под категоријата "А" на ЕБОР скрининг категоризација што е наведена во Прилог 1, точка 21 - "Изградба на високо напонски надземни електрични водови" од 2008 година од ЕБОР документот. Како таков, проектот бара посебни формализирани и партиципативни процеси на проценка во согласност со сеопфатен сет на специфични барања за изведба на ЕБОР, кои МЕПСО се очекува да ги исполни, што ги опфаќа клучните области на животната средина и социјалните влијанија и прашања.

Преку своите еколошки и социјални проценка и мониторинг на процесите, ЕБОР настојува за проектите кои ги финансира да се обезбеди:

- да се социјално и еколошки одржливи,
- да се почитуваат правата на засегнатите работници и заедници,
- да се конструирани и да работат во согласност со важечките регулаторни барања и добрата меѓународна практика.

Со цел да се спроведе оваа цел во успешни практични резултати, ЕБОР усвои сеопфатен сет на конкретни барања за изведба (БИ) кои се очекува клиентите да ги исполнат, што ги опфаќа клучните области на животната средина и социјалните влијанија и прашања.

Документот на ЕБОР "Животна средина и социјална политика" и барања за изведба (БИ) ги деталзира обврските на Банката да промовира во целиот спектар на своите активности еколошки здрав и одржлив развој.

ЕБОР ги категоризира предложените проекти како А / В / С врз основа на животната средина и социјалните критериуми врз основа на:

(i) одразувањето на нивото на потенцијални еколошки и социјални влијанија и прашања поврзани со предложениот проект; и (ii) утврдување на природата и степенот на животната средина и социјалните истражувања, информации за откривање и ангажирањето на засегнатите страни кои се потребни за секој проект, земајќи ги во предвид природата, локација, чувствителност и обемот на проектот, како и природата и големината на нејзиното можно влијае врз животната и социјалната средина.

Проектите категоризирани од ЕБОР како "А" бараат посебни формални процеси и процеси со учество за оценување. Индикативен список на таквите проекти е обезбеден во Прилог 1 од политиката на ЕБОР. Категоризацијата на секој проект зависи од природата и степенот на било какво реално или потенцијално еколошко или социолошко влијаније, како што е утврдено од страна на спецификите на проектирањето, функционирањето и локацијата на проектот.

Во принцип, проектот финансиран од ЕБОР треба да ги исполни следните барања за изведба (БИ):

- БИ 1: социјални и еколошки оценка и управување
- БИ 2: работна сила и работните услови
- БИ 3: спречување на загадувањето и намалување
- БИ 4: здрава, безбедна и сигурна заедница
- БИ 5: експропријација на земјиште, присилно преселување и економско поместување
- БИ 6: заштитата на биодиверзитетот и одржливото управување на животните природни ресурси
- БИ 7: домородното население
- БИ 8: културното наследство
- БИ 9: финансиски посредници
- БИ 10: објавени информации и ангажирањето на засегнатите страни

Одговорен експерт за ОБЖС во меѓународниот проектен тим предводен од COWI (Данска)

- м-р Константин Сидеровски

Скопје, 20.07.2012 година